

Sygn. akt III A Ua 1588/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz
Sędziowie:	SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska (spr.)
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku (...) Hotel Spółki z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanej A. B.

o składki na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 1 października 2012 r. sygn. akt VIII U 260/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział we W. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracownicy A. B. zatrudnionej w (...) Hotel sp. z o.o. we W. w okrasach i kwotach wskazanych w decyzji.

Od powyższego orzeczenia odwołał się płatnik składek - (...) Hotel sp. z o.o. we W..

Wyrokiem z 1 października 2012 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne zainteresowanej A. B., jako pracownika u płatnika składek (...) Hotel Spółka z o.o. we W., nie wliczył wartości wypłaconych świadczeń Zakładowego Funduszu Socjalnego w postaci bonów towarowych, talonów lub wypłat

pieniężnych za grudzień 2005 r., grudzień 2006 r., grudzień 2007 r., kwiecień 2009 r., grudzień 2009 r., kwiecień 2010 r. i grudzień 2010 r.

Sąd zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we W. na rzecz (...) Hotel Spółka z o.o. kwotę 180,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

(...) Hotel Sp. z o.o. tworzy zakładowy fundusz świadczeń socjalnych z całorocznego odpisu podstawowego, obciążającego koszty działalności spółki. Środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych są gromadzone na odrębnym rachunku bankowym i przyznawane są na poszczególne formy pomocy socjalnej jako pomoc rzeczową lub bony z tym, że w formie pieniężnej pomoc przyznawana jest tylko w wypadkach określonych w regulaminie.

W spornych okresach obowiązywały regulaminy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w których zostały określone formy przyznawania świadczeń socjalnych. Wymieniono wśród nich m. in. zakup bonów z okazji świąt Bożego Narodzenia, pomoc materialną, tj. świadczenia pieniężne lub zakup bonów związanych ze zwiększonymi wydatkami w okresie Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkanocnych. Krąg uprawnionych obejmował pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, przebywających na urloпах wychowawczych, emerytów i rencistów oraz najbliższych członków ich rodzin.

W regulaminach tych określono zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych, uzależniając ich wysokość od sytuacji życiowej, rodzinnej lub materialnej uprawnionych. Do przyznawania tych świadczeń uprawniony był zarząd Spółki, a pomoc przyznawana była do wysokości posiadanych środków. Zainteresowana A. B. w spornym okresie otrzymała świadczenia rzeczowe w postaci bonów.

Zasadniczą przesłanką przyznawania bonów poszczególnym pracownikom była wysokość uzyskiwanego przez nich wynagrodzenia zasadniczego. Zgodnie z tą zasadą osoby gorzej zarabiające otrzymywały bony w wyższych kwotach, a osoby lepiej zarabiające dostawały te bony w kwotach niższych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy w Opolu uznał, że odwołanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie tego Sądu, stanowisko organu rentowego nie znajduje przede wszystkim oparcia w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 ze zm.). W § 2 rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, a wśród nich, w punkcie 19 – świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem Sądu I instancji, w świetle tego przepisu istotne dla ustalenia obowiązku oskładkowania jest źródło finansowania tych świadczeń – wyodrębniony fundusz oraz wyraźne określenie w zakładowym regulaminie rodzaju świadczeń, wśród których znalazły się także bony towarowe.

Z tego względu Sąd stwierdził, że wnioskodawca działał zgodnie z przepisami obowiązującego prawa, bo przyznawane bony towarowe mieściły się w kategorii wymienionej w § 2 pkt 19 w/w rozporządzenia, a tym samym nie mogły stanowić podstawy naliczenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne oraz obowiązkowe ubezpieczenia zdrowotne.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy i zaskarżając go w całości zarzucił:

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 oraz art. 41, art. 46 i art. 47 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. nr 164, poz. 1027 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy

wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a także art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. nr 70, poz. 335 ze zm.) poprzez błędne przyjęcie, że brak jest podstaw do zaliczenia do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne od wypłaconych zainteresowanej świadczeń rzeczowych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci bonów towarowych, podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie przytoczonych przepisów prowadzi do wniosku, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasadnie określił wobec zainteresowanej podstawy wymiaru składek na wskazane ubezpieczenia z uwzględnieniem przychodu w postaci wypłaconych bonów towarowych z uwagi na fakt, że świadczenia te wypłacane były przez płatnika składek bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanej, a nadto wypłacane były niezgodnie z obowiązującym u płatnika regulaminem zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, co prowadzi do wniosku, że przychód ten nie podlega zwolnieniu określonemu w § 2 ust. 1 pkt 19 powołanego rozporządzenia, a zatem winien być uwzględniony w podstawie wymiaru składek za sporne okresy;

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 83 ust. 1 pkt. 3 w zw. z art. 86 ust. 2 pkt 2, art. 87, art. 88 oraz art. 91 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w zw. z art. 18 ust. 1 i art. 21 powołanej ustawy oraz § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia MPiPS z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędne uznanie, że uprawnienia kontrolne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych winny się sprowadzać do ustalenia, czy istnieje w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych podstawa do finansowania świadczeń socjalnych, oraz czy środki pochodzą z odrębnego funduszu, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów wskazuje, że organ rentowy jest uprawniony do kontroli w tym zakresie, jak też do kontrolowania kryteriów, na podstawie których niektóre przychody są nieuwzględniane do podstawy wymiaru składek, a w tym do kontrolowania, czy świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne wypłacane są przy uwzględnieniu kryteriów socjalnych określonych w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i zgodnie z regulaminem stanowiącym podstawę do ich wypłaty;
- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego, a w szczególności okoliczności wypłat bonów towarowych w spornym okresie i treści obowiązujących u płatnika regulaminów zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które to okoliczności wskazują, że wypłata świadczenia rzeczowego nastąpiła z naruszeniem zarówno kryteriów socjalnych, jak i postanowień w/w regulaminów.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację (...) Hotel Sp. z o.o. we W. wniósł o jej oddalenie z uwagi na oczywistą bezzasadność i obciążenie organu rentowego kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest uzasadniona.

Stan faktyczny sprawy jest bezsporny, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji przepisów prawa.

Zasadniczym aktem prawnym, regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 11 z 2007 r., poz. 74 ze zm.), a w dalszej kolejności rozporządzenia wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie. Spornej kwestii dotyczy przede wszystkim art. 18 ust. 1 w/w ustawy formułujący ogólną zasadę, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód - w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej.

Z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz.1106, ze zm.). W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym w punkcie 19 - świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Do dnia 30 stycznia 2004 r. rozporządzenie w § 2 zawierało punkt 12, obecnie uchylony, o następującej treści: „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych i przemysłowych, pod warunkiem, że nie podlegają one wymianie na pieniądze - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych”. Jednak – wbrew pogładowi prezentowanemu przez stronę pozwaną – uchylenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że bony towarowe nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Powoływany już przepis § 2 pkt 19 ma bowiem ogólny charakter i przyporządkowuje przychód podlegający wyłączeniu do źródła jego pochodzenia. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia.

Odpowiedzi, czy w sprawie mamy do czynienia z tego rodzaju przychodem, poszukiwać należy w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. nr 70 z 1996 r., poz. 335 ze zm.) i regulaminie utworzonym na podstawie art. 8 ust. 2 tej ustawy.

Dołączony do akt sprawy o sygn. akt III A Ua 1601/12 regulamin obowiązujący u odwołującej się wskazuje w punkcie 1 ust. 8 także na inne, niż wymienione formy działalności socjalnej, jednak w miarę posiadanych środków. To właśnie uregulowanie stanowi podstawę do sfinansowania bonów towarowych z funduszu świadczeń socjalnych.

Uprawnienia kontrolne organu rentowego sprowadzają się zatem do ustalenia, czy istnieje w regulaminie podstawa sfinansowania bonów oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Chodzi mianowicie o to, czy środki pochodzą z odrębnego rachunku bankowego utworzonego zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust.1 ustawy z 4 marca 1994 r. Okoliczność ta, wobec ustaleń kontroli ZUS, jest bezsporna. Środki na bony przeznaczono z odrębnego konta bankowego, na którym gromadzono środki funduszu socjalnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy nie ma uprawnień do ingerencji w zasady przydziału bonów, tj. w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników. Problem ten ustawa z 4 marca 1994 r. uregulowała odmiennie i uprawnienia kontrolne złożyła w ręce związków zawodowych. Związki mogą, zgodnie z art. 8 ust. 3 w/w ustawy, wystąpić do sądu pracy z roszczeniem o zwrot funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na fundusz. Zatem dotyczący powyższej kwestii zarzut apelacji traktować należy jako nietrafny. Zarzut ten mógłby być ewentualnie uzasadniony w przypadku wyroku sądu pracy orzekającego zwrot środków funduszowi.

Ustawa zawiera też przepis o odpowiedzialności karnej za niewłaściwe gospodarowanie środkami funduszu sformułowany w art. 12a ustawy. Jednak tutaj funkcje kontrolne powierzono Państwowej Inspekcji Pracy.

Odnosząc się natomiast do wniosku dowodowego złożonego przez stronę pozwaną dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, w postaci zwrócenia się do banku prowadzącego rachunek wnioskodawcy o udzielenie informacji dotyczących historii wypłat, przede wszystkim wskazać należy, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, banki mają obowiązek udzielania informacji wyłącznie podmiotom i w przedmiocie wskazanym w art. 105 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. 2012.1376 j.t.). W przepisie tym natomiast nie zostały wymienione jakiegokolwiek sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Nadto, nawet gdyby uzyskanie żądanych informacji było możliwe, to nie było przeszkód, by z tego typu wnioskami dowodowymi strona pozwana wystąpiła przed Sądem I instancji. Skoro natomiast skarżący tego nie uczynił i jednocześnie w żaden sposób nie uprawdopodobnił, że zgłoszenie we właściwym czasie było niezawinione przez stronę, to wniosek należało uznać za spóźniony, zgodnie z art. 217 § 2 k.p.c. Podobnie nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek o przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego budzącego, zdaniem apelującego, poważne wątpliwości, a to z tego względu, że Sąd Apelacyjny

jest przekonany o słuszności swego stanowiska i nie ma w tym względzie jakichkolwiek wątpliwości. Sama tylko okoliczność, że pogląd Sądu Apelacyjnego jest odmienny w tym względzie od stanowiska przyjętego przez inne sądy, nie stanowi podstawy do zastosowania art. 390 k.p.c.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania apelację organu rentowego należało oddalić na mocy art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach oparto na przepisie art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.).